

ERÄITÄ JOHTOPÄÄTÜKSIÄ.

Seuraavassa pyydän vielä erikoisesti kiinnittämään huomiota muutamiin toimintaa haitanneisiin seikkoihin ja niistä johtuviin johtopäätöksiin.

Näistä seikoista olisi ensimmäisenä mainittava pankin ja pankkilaisten suhde sotilasviranomaisiin, joista toiminta sotatoimialueella on kokonaan riippuvainen.

Melkein kaikki vaikeudet ja ikävyydet johtuivat yksinomaan siitä, ettei etukäteen oltu saatu tässä suhteessa tarpeellisia sopimuksia ja järjestystä aikaan. Jos kerran katsottiin tarpeelliseksi pyytää Suomen Pankkia avuksi sotatoimialueelle, olisi luonnollisesti ollut selvintä kaikin puolin liittää rintamatoimistot joko suoraan armeijan huoltoelimiin tai sitten sotilashallintoelimiin. Silloin olisivat järjestyneet ilman muuta semmoiset asiat kuin huolto, kuljetukset, virkapukuasia, komentovalta ja -suhde eli yleensä suurin osa esiintyneistä pulmista. Myös komennettujen virka-arvo olisi samalla pitänyt määrätä, joten toiminta rintamalla olisi tullut asepalveluksen veroiseksi.

Tämmöistä sopimusta ei olisi pitänyt olla mahdoton saada aikaan ja olisi luullut sen olevan molemmille sopimuspuolille hyödyksi. Sopimukseen olisi myös pitänyt sisällyttää määräys siitä, että puolustuvoimat vapauttavat tarpeellisen

määrän pankin virkamiehiä muusta rintamapalveluksesta ellei heitä voitaisi komentaa suorittamaan palvelustaan pankin puitteissa.

Luulisi olevan niin maan kuin puolustusvoimien eduksi, että tulevaisuutta silmälläpitäen tämä kysymys tulisi suotuisasti ratkaistuksi, sillä sodassa jos milloin pitää rahan pyöriä. Ottamalla tottuneet voimat pois pankilta muihin tehtäviin, joissa miehet eivät kuitenkaan voi olla yhtä hyödyllisiä kokonaisuudelle kuin varsinaisissa tehtävissään, tätä puolta ei oteta tarpeeksi huomioon. Olisi saatava viranomaiset käsittämään, että kokonaisuus tulee parhaiten palvelluksi silloin, kun joka mies tekee sen, mihin parhaiten pystyy ainakin silloin, kun on kysymys tehtävästä, jota ilman ei tulla toimeen.

Tämmöinen sopimus pakottaisi sekä sotilasviranomaisia että pankkia suunnittelemaan ja valmistamaan etukäteen tähän liittyvät asiat, niin ettei kaiken tarvitsisi tapahtua ex tempore kuten tässä sodassa on tapahtunut. Jos onkin mahdollista etukäteen aavistaa kaikkia vaatimuksia, joita tilanne eri tapauksissa asettaa, voi kuitenkin suurin piirtein ottaa menneistä kokemuksista oppia ja valmistautua sen mukaan. Yllätyksiä tulee aina riittämiin sittenkin.

Pankissa olisi jo rauhallisissa oloissa laadittava mahdollisimman tarkka ja täydellinen, virallisesti vahvistettu toimintaohjekirja, jonka puitteissa rintamatoiminnan tulisi tapahtua. Tarkoitantäydennetyt ja parannetun painoksen laatimastani hätäohjekirjasta, joka kyllä kaipaa parannuksia monessa suhteessa.

Niin on esimerkiksi jäänyt kokonaan huomioon ottamatta se tapaus, että joku asioimisto siirretään toisen keskuksen alaisuudesta toisen alaisuuteen, jolloin olisi tarkastettava määrättävä kuinka tämä teknillisesti (kirjanpidollisesti) toteutetaan.

Varsinkin olisi otettava huomioon, että ei läheskään kaikille pano- ja ottotilin haltijoille ole edullista pitää tiliään asioimiston kautta hoidettuna ja siirtyä sen mukana, vaan usein on heille parempi jäädä vanhan keskuksen kans-



sa yhteistoimintaan. Olisi siis säädettävä tarkoin, että asiakkaalta on tiedusteltava heidän oma tahtonsa ja sen mukaan toimittaa tilien siirto. Myös on tähdellistä määrätä, miten siirto tapahtuu, sillä nykyään menetellään miten sattuu, mistä seuraa paljon sekaannusta ja harmia. (Tämä huomautus koskee pankkia yleensä eikä yksistään tilapäisluontoisia asioimistoja ja niiden keskuksia.)

Yleensä pano- ja ottotili ei tullut tarpeeksi joustavasti hoidetuksi tässä selostettuna aikana, vaan olisi pyrittävä siihen, että joka asioimistolla on oma tilikirjansa ja että paikalliset asiakkaat saisivat lähimmässä paikassa verrata tilinsä ja varmentaa shekkinsä.

Olisi myös laadittava tarkka luettelo kaikista tarvikkeista ja lomakkeista, joiden tulee seurata ryhmän mukana sen lähtiessä matkalle. Tässä suhteessa oli tällä kertaa paljon toivomisen varaa. Samoin olisi syytä pitää varastossa tarpeellinen määrä rautaisia tai ainakin lujasti raudoitettuja rahalaatikoita tilapäisiä toimistoja varten, koska ei läheskään joka paikassa ole tyydyttäviä säilytyspaikkoja tarjolla.

Thanteellista olisi tietysti saada tämmöiset tilapäiset asioimistot liikkuviksi sijoittamalla ne sopivasti siustettuihin autoihin, mutta silloin tarvittaisi kolme autoa joka toimipaikkaa varten eli yksi toimistovaunu, yksi asunto- ja ruokailuvaunu sekä lisäksi pienempi pakettivaunu huolehtimaan täydennyskuljetuksista. Näistä voisi kyllä asunto- ja ruokailuvaunu olla toimistovaunun perävaununa eikä siis kaipaasi omaa moottoria.

Tällainen varustus edellyttäisi kuitenkin, että pankki myös rauhan aikana ottaisi tavaksi lähettää liikkuvia toimistojaan maata kiertämään, sillä muuten ei siihen kiinnitetty raha tuottaisi mitään hyötyä ellei otaksuta sotien toistuvan hyvin usein.

Yhteyksien ylläpitämiseksi olisi jokainen liikkuva toimisto varustettava täydellisellä lyhytaaltoradioasemalla ja samanlainen olisi hankittava myös pääkonttoriin.

Harjoituksen kannalta olisi tällaisten liikkuvien toimipaikkojen olemassaolo ja käyttäminen hyvin suotava, mutta vähemmälläkin tullaan toimeen, jos esivalmistelut ovat tyydyttävät.

Tärkeätä olisi myös mahdollisesti tulevia rintamasioimistoja ajatellen, että jokainen lähtevä ryhmä laajennettaisiin käsittämään myös keittäjä-siivoojattareen, joka huolehtisi siitä, ettei virkailijain itse tarvitsisi huolehtia sellaisista aikaa ja voimia kuluttavista tehtävistä kuin ruoan valmistuksesta ja siistimisestä, kuten tällä kertaa paikka paikoin on sattunut.

Yleensä on muonakysymys osoittautunut vaikeaksi järjestää tyydyttävästi, joten tulevaisuudessa olisi syytä jo etukäteen varmistautua siitä, että ruuansaanti joka tilanteessa ja joka paikassa on taattu. Varsinkin olisi vaadittava, että paljon matkoilla oleva virkamies saisi ainakin kuivan matkamuonan evääkseen niin ettei tarvitsisi kärsiä nälkää virkamatkoilla ollessa.

Tästä kaikesta huomaa, että paljon olisi voitu tehdä työmme helpoittamiseksi, jos ajoissa olisi saatu asiasta yhteys puolustusvoimiin ja sen perusteella voitu valmistautua tulevia tehtäviä varten niin puolin kuin toisin.

Sattumahan oli, että Johtokunta valitsi ja määräsi juuri minut suorittamaan tämän tehtävän ja myös että aatteellisena kokeena olin laatinut sellaisia suunnitelmia, joiden pohjalle saatoin tämän järjestelmän rakentaa. Mahdollista ja luultavaakin on, että joku muu järjestelmä olisi ollut parempi ja joustavampi, mutta näinkin koneisto toimi, eikä moitteita kuulunut.

Ettei meitä aina kohdeltu sillä ymmärtämyksellä, jota olisi voinut odottaa, johtui yksinomaan siitä omituisesta asemasta, jossa jouduimme olemaan sotilaallisena elimenä sotaväen ulkopuolella mutta kaikessa kuitenkin sotaväestä riippuvaisina.

Lopuksi en voi muuta kuin todeta, että, mikäli vanha sananparsi pitää paikkansa sanoessaan, että elämä ei ole milloinkaan parempi kuin sen ollessa työtä ja vaivannäköä täyn-



